

Enric Prat de la Riba

Autor de *La nacionalitat catalana* i l'artífex de la Mancomunitat

Nasqué i morí (1870-1917) a la mateixa casa de Castellterçol, tot un símbol de lligam a la tradició. El detall no és atzarós: implica alhora fidelitat i perseverança. En aquesta casa ara hi ha un museu dedicat a la seva memòria per la importància de la seva obra i trajectòria al servei del país. Prat encarna, així, un ideal de Catalunya que té a veure amb la mentalitat conservadora i religiosa. No ens enganyéssim pas, és la que fou majoritària fins a finals del XIX; la industrialització, la immigració a la ciutat i els mitjans de comunicació de massa produeixen la davallada d'influència de l'Església.

Poder català modern

Estudià dret a Barcelona i es doctorà a Madrid, ja que la capital catalana tenia prohibit d'atorgar doctorats. Soci de ben jove de les entitats que començaven a formular un nou catalanisme allunyat del sentimentalisme dels Jocs Florals i prou. Aspirà a un poder català eficaç i modern. El camí fins a assolir-lo fou molt ràpid. Com a fites esmentem: Centre Escolar Catalanista, que presidí en el període 1890-91; secretari de la Unió Catalanista; redactor de textos polítics diversos, una part de les Bases de Manresa (1892), el "Missatge al rei dels hel·lens" (1897), etc.; participà en la fundació de la Lliga de Catalunya, de la qual fou el seu capdavanter principal; assumí la direcció del diari polític *La Veu de Catalunya* des de la fundació (1899) fins a la mort, jove encara, el 1917, a cau-

sa d'una malaltia originada en una estada a la presó per la seva labor política com a director del diari. Entremig una llarga obra de plenitud, en només vint anys (del 1897 al 1917), que esdevé herència per al pujolisme, com

"Entremig una llarga obra de plenitud, en només vint anys (del 1897 al 1917), que esdevé herència per al pujolisme, com es veu en les noves biblioteques, les comunicacions, les beques Erasmus per a Europa... Totes aquestes iniciatives eren cabdals en l'obra de la Mancomunitat"

es veu en les noves biblioteques, les comunicacions, les beques Erasmus per a Europa... Totes aquestes iniciatives eren cabdals en l'obra de la Mancomunitat. Una Mancomunitat de només deu anys: des de 1914 fins a la dictadura militar del setembre de 1923, que la suprimí l'any següent.

'La nacionalitat catalana'

L'Institut d'Estudis Catalans (IEC), entitat que ajudà a forjar i, a més de crear-la, la continuà mimant, li edità tres esplèndids volums amb la seva obra completa. Constitueix un recull d'escrits que tot futur dirigent catalanista hauria de conèixer amb una certa profunditat. El treball de Prat més conegut és *La nacionalitat catalana*, la seva obra doctrinària més important i assaig que

ha estat considerat un dels textos fonamentals de l'ideari catalanista. Va escriure també fullets i opuscles de combat, articles editorials a *La Veu de Catalunya*, manifestos i textos programàtics que tingueren una gran incidència política d'acord amb el seu alt prestigi. Se'l definí com el seny ordenador de Catalunya per l'àmplia influència que tingué en l'organització de l'estructura bàsica de la nova Catalunya moderna. En la persona: estudis, en els pobles: escoles, biblioteques, carreteres i telèfons, i per a la nació: promoure l'autogovern, disposar d'institucions i d'entitats i organismes de servei. Tot per convertir Catalunya en un país modern i en progrés. És el sentit de "rica i plena" de l'himne nacional català. Ho aconseguí des de la sensibilització amb el cata-

"Se'l definí com el seny ordenador de Catalunya per l'àmplia influència que tingué en l'organització de l'estructura bàsica de la nova Catalunya moderna"

lanisme polític i el mitjà fou l'esperit de transformació i modernitat en el sentit tradicionalista de respecte per l'ordre. La seva obra aplega el pensament, com hem vist, així com l'acció organitzativa (partit i diari, la Lliga i *La Veu*), com l'exercici del poder (Diputació de Barcelona, Mancomunitat de Catalunya).

El llegat de Prat ha esdevingut fonamental fins avui amb institucions que encara perviuen i que foren substancials per a l'embranchida que dona al país: la Biblioteca de Catalunya, per exemple, o iniciatives innova-

dores com ensenyar català per correspondència. Empreses fa cent anys, ara, tot i la pretesa modernitat de la gestió, cap institució pública ha estat capaç de crear un curs tipus "Digui, digui" on ensenyar eficaçment la llengua catalana (en DVD, en Internet, en ràdio, etc.) al milió de nous ciutadans que, naturalment, només fan servir el castellà per renúncia dels catalans a la seva llengua; s'ha iniciat una perillosa fractura social i un exponent de la qual és la guetització per ètnies de la població novvinguda. La valuosa herència de Prat sembla malaguanyada.

'La nacionalitat catalana': "Cada nacionalitat ha de tenir el seu estat"

L'assaig d'Enric Prat de la Riba ha esdevingut una de les obres teòriques sobre el nacionalisme català que ha tingut més influència conceptual. Nombroses edicions i citacions n'avalen la incidència. El treball neix de la conferència a l'Ateneu Barcelonès (1897) "Lo fet de la nacionalitat catalana", on concep la nació com una entitat natural i orgànica, demostra l'existència, l'evolució i la situació de la seva, la catalana, i com es necessita un estat, que no entén que sigui separat de l'espanyol, però sí amb poder per a respectar la identitat que entén cultural, espiritual... i que aspira a preservar i conservar tot transformant l'Estat espanyol.

Donarà suport a la monarquia i als partits centralistes amb aquest objectiu. És una Obra escrita amb una conceptualització molt clara i una nitidesa exemplar no exempta de sentit periodístic i polèmic amb la contundència de la sòlida argumentació. A qui li pogués retreure que fer estats pe-

tits és anar a la tribu respon amb un: "I Roma –que encara ens regeix– i Atenes, que fou un far?" I per tant, conclou que qui expressa arguments inútils no diu res.

Sens dubte, l'elaboració d'un nacionalisme modern, assimilant aspectes d'Almirall i Torras i Bages, esdevé el sentit més net del catalanisme intervencionista no separatista. Del primer en separà el republicanisme i el federalisme i del segon la implicació

"Sens dubte, l'elaboració d'un nacionalisme modern, assimilant aspectes d'Almirall i Torras i Bages, esdevé el sentit més net del catalanisme intervencionista no separatista"

amb el clericalisme. La síntesi personal que en feu fou publicada el 1906. El 1910, el mateix Prat revisà l'edició d'homenatge i el 1930 aparegué amb grafia moderna. El 1934 una nova edició amb uns epígrafs que han fet fortuna i s'ha anat reeditant molt sovint en diverses llengües. A l'exili i en anys difícils, el 1946 i 1947, aquesta amb notes de Joan Sales a Mèxic. L'edició més coneguda és a la sèrie "Les Millors Obres de la Literatura Catalana" (Edicions 62, 1978) i la més recent la de Proa (1999). Interessants la de Barcino del 1977, l'artística del 1988, la de la "Biblioteca de Clàssics del Nacionalisme Català" (1993), la bilingüe del 1998 i la darrera a les obres completes (IEC, 1998).

Josep M. Figueres
Historiador

